

Некому не му одговара размената, бидејќи губи пари

Сталинистичко - комунистички начин на куйојродажба на уметнички дела постоеше досега, со расфрлањето на македонското богатство, а ова прибирање назад нема врска со тој контекст

ЛИЛЈАНА МИТЕВСКА

Пред извесно време, во врска со размената на дела од југословенски за дела од македонски уметници, изјавивте дека имаме добиено повеќе отколку што дадовме, но во јавноста излегоа и спротивни мислења?

Спротивните тврдења се резултат на тоа што некому не му одговара да се прави ова, бидејќи губи пари. Ние правиме размена. Во таа размена нашиот трошок е околу 150 германски марки, чисти расходи само за пренос на делото и ништо повеќе. На галеристите ова не им одговара затоа што тие губат дел од купувачите. Наместо да купуваме од нив, добиваме дела по пат на размена. Замислете да почнат ова да го работат и други институции. Тие ќе губат.

Зарем на овој начин не се губи продажната вредност на делата, се урива принципот на продажба на уметнички дела?

Не се губи ништо. Може само да се добие кога давате помалку вредни дела. На пример, едно дело од Кондовски вреди 200 000 марки. Незнам кој тука би можел да го купи Кондовски, но тоа значи дека Македонија има вредни дела. Се спомнуваше делото на Надежда Петровиќ. Јас немам намера да се занимавам со докажување на вредноста на тоа дело бидејќи мислам дека секој треба да биде среќен што едно дело од Мартиновски или Личеновски се донесува во Македонија.

Но дали можеби во име на националното ја губиме афирмацијата надвор? Зарем не е подобро дела од македонски автори да бидат изложени и надвор од границите на Македонија?

Станува збор за некогашните југословенски простори, не станува збор за САД или Канада. Можеби треба да се запрашаме зошто другите поранешни југословенски републики си ги избираат своите автори. Делата на македонските автори најафирмативно можат да зборуваат за нашата уметност доколку се во музеите и галериите во СР Југославија. Дел од нив се изложени, но дел се во депо. Сакам да кажам дека доколку некој приватен галерист во некоја своја соба или стан има дело од македонски автор, тоа не значи дека допринесува за афирмацијата на македонската уметност. Бидејќи ова е национална поставка, зборувам за

оваа галерија, сметам дека е битно да ги донесеме најдобрите дела. Незнам зошто на овој начин се крева паника. Ние го правиме ова за националната поставка, на крајот на краиштата ние се обидуваме да вратиме нешто што е однесено од тука без оглед каде се наоѓа. На една промоција прочитав дел од белешките на Лазар Личеновски за тоа како се создавала колекцијата на оваа уметничката галерија. Кога како дел од комисијата која била задолжена да купува дела. Личеновски отишол во Словенија да се купат дела од словенечките импресионисти, човекот кој бил задолжен за таа работа, кажал дека малку потешко ќе оди тоа нивните дела да одат во туѓ простор. На прашањето на Личеновски дали и Македонија е странство, одговорот бил: "Па така некако". Сакам да кажам дека тоа било 1948 година. Оваа свест ние не ја имаме ниту сега и затоа има вакви коментари по весниците. Сакам да го направиме она што е најдобро за галеријата, но јас ова не го правам сама, постои тим кој е ангажиран околу сето тоа.

Дали можеби сепак постојеа можности делата од македонските автори да бидат откупени, а не да се добијат по

принцип на размена?

Прашање е по кој цена ќе можевме да ги продадеме делата на југословенските автори. Цената наведена во медиумите не е ни од блиску онаа која можевме да ја добиеме. Можам да кажам дека јас три дена седев на телефон убедувајќи ги луѓето со кои што е извршена размена да прифатат некои од делата, што нормално не беше случај со сите. Токму затоа велам дека добивме повеќе. На јавноста останува да си го толкува тоа како што сака. Но и да ги продадеме делата во Југославија, дали ќе ги добивме овие дела кои се сега тука? "Бачило" на Лазар Личеновски од 1934 година воопшто не можев да го најдам кога го работев Личеновски. Едноставно сопствениците го кријат, од разна разни причини не го кажуваат. Да не беше оваа размена овие дела сеуште никој не ќе можеше да ги види на виделина. Од друга страна треба да се има предвид дека за да се купат дела треба да се одвојат средства од буџетот на Министерството за култура. Со тие средства ние треба да купуваме нови дела, но и да мислиме на авторите чии дела ги имаме во галеријата, а кои не се

откупени туку се само позајмени. Од друга страна имаме дупки во колекциите кои треба да се пополнат. Значи мораме да имаме средства за откупување на делата за кои сме должни и кои веќе стојат во галеријата и да купуваме нови. Со размената ослободуваме средства. Не гледам што би правеле со југословенската збирка која лежи во депото. Ако дел од таа збирка се приклучи кон меѓународната збирка која верувам дека еден ден ќе ја направи МСУ, сигурно дека нема да бидат изложени сите 400 експонати од бившо-југословенските простори бидејќи сите од нив и не заслужуваат толкаво внимание. Најдобрите дела ние ги оставивме во депото. Она кое можевме да го одвоиме го разменивме, сметајќи дека сепак тоа се дела од втора или трета категорија. Правата категорија ја задржавме. Реакциите во медиумите се очигледно резултат на интереси, а не загриженоста за националното богатство во Македонија. Сталинистичко комунистички начин на купопродажба на уметнички дела постоеше до сега, со расфрлањето на македонското богатство, а ова прибирање назад нема врска со тој контекст.